

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII, NUM. CXLII, AGOST XVI, MCMXXI

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

La màquina de dibuixar, per R. RUCABADO.—Introducció a l'estudi de la Política psicològica, per JOAN ORS.—L'*Alcorà* a Catalunya, per J. SUREDA BLANES.—Aportacions: (Del llibre *La poesia d'avui. Un estat nou d'intel·ligència*) per JEAN EPSTEIN (*trad.* M. SOLÀ FERRER).—Poesia bolxevisca, per A. BLOK.—Poetes italians: Bàndol, per SERGIO CORAZZINI.—Pes, per GIUSEPPE UNGARETTI.—Quan floria el cirerer, per ENRICO THOVEZ (T. G., *trad.*).—Els Llibres, per ANTONI GUASCH.—Arts Plàstiques, per R. B.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS

BARCELONA

Publicacions de LA REVISTA

Administració: Llibreria Nacional Catalana, Corts 613, - Barcelona

Darrers llibres publicats

LA COLLITA EN LA BOIRA, per Marià Manent; ARTICLES, de Joaquim Folguera, ESCOLIS I ALTRES ARTICLES, per Carles Riba; VENDIMIARI, Poesies de Trinitat Catasús; VIDA D'INFANT, per E. Martínez-Ferrando; ELOGIS, per R. Rucabado; POESIES, de Josep S. Pons. ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS: Joaquim Sunyer, Enric Casanovas Xavier Nogués, Josep Clarà.

A punt de sortir

L'ART CATALÀ (articles crítics), per Francesc Pujols; TRADUCCIONS I FRAGMENTS, per Joaquim Folguera.

En preparació

ALTRES LLIBRES: Ferrán Soldevila, J. Salvat-Papasseit, Ildefons Suñol, J. Millàs - Raurell, Gabriel Alomar, J. M. Junoy, J. Crexells, J. Estelrich, Clementina Arderiu, J. Llorens Artigas, Joan Puig i Ferrater, Manel Reventós, M. Vidal i Guardiola, Francesc Cambó, Cristòfor de Doménech, Josep Pla, M.ª Antonia Salvà, Antoni Closas, Tomàs Garcés, Carles Rahola, Enric Jardí, Carles Soldevila, Ricard Permanyer, etc.

EN ESTUDI.—ANTOLOGIES DE «LA REVISTA»: LES CRÒNIQUES CATALANES, ELS TROBADORS, RAMÓN LLULL, etc.—VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records d'En Maragall, per Josep Pijoan; Viatge a Italia, per Josep Aragay.

VOLUMS D'ART: Torres García; Manuel Hugué.

LIRICS MUNDIALS: LEOPARDI, per diversos traductors; A. CHENIER, trad. de Joan Arús.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

L'AUCA DE LA PEPA, per <i>J. Pons i Massaveu</i> .	LLIBRE D'HISTÒRIES, per <i>R. Casellas</i> .
ARGELAGA FLORIDA, per <i>J. Roig i Raventós</i> .	PINYA DE ROSA (2 volums), per <i>J. Ruyra</i> .
PAULINA BUXAREU, per <i>J. M. de Sagarra</i> .	AIGOFORTS, per <i>G. Maura</i> .
EN PERE I ALTRES CONTES, per <i>C. Planas i Font</i> .	LA MARE-BAIENA, per <i>Victor Català</i> .
ARRAN DEL CINGLE, per <i>J. Morató i Grau</i> .	ELS HEROIS, per <i>P. Bertrana</i> .
ELS SANTS DE CATALUNYA, per <i>Mossèn Llorenç Riber</i> .—Volum I (cicle romà).—Volum II (cicle visigòtic).—Volum III (cicle comtal).	LLEGENDARI CATALÀ EN VERS, triat per <i>C. Riba</i> .
	UN TROS DE PAPER, triat per <i>C. Riba</i> (2 volums).
	CORTAL MARÍ, per el <i>Marqués de Camps</i> .

Les millors produccions de literatura catalana

ESCUDELLERS, 10 BIS, Etl., I A LES LLIBRERIES

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VII — NÚM. CXLII — AGOST XVI — 1921

La màquina de dibuixar

Més que la *Underwood* i la *Remington*, reines de les màquines d'escriure, és famosa la màquina de dibuixar, inginyós aparell amb figura humana.

No és un home: ho sembla. No té ànima, ni cor, ni sentiments, ni consciència. No és, doncs, un home. El que té, és un prodigiós cervell mecànic per a concebre dibuixos, i mans automàtiques, amb llapis o amb color a l'extrem, per a traçar-los. També té un estómac mecànic, centre de tot el mecanisme.

Comprenen bé els encàrrecs, aquestes màquines. Els diuen: màquina, fes un dibuix per als àngels. El fan. Fes un dibuix per als diables: el fan, igualment. Fes un dibuix de dreta, fes un dibuix d'esquerra. Un ninot moral, un ninot immoral. Tot ho fan, és indiferent. Una estampa, una sàtira blasfema. Els és igual. Un home tindria sos escrúpuls. Una màquina de dibuixar, no.

Així veiem, ara, una mateixa màquina de dibuixar produir imatges per a educar infants i per a maleducar adolescents i per a corrompre soldats. Interroguem-la, una màquina d'aquestes, i contestarà el disc invariable: «s'ha de fer bullir l'olla» «és per a guanyar la vida». Paraules, com es veu, de la més alta alcúrnica espiritual, en boca artística. De vegades respon: «Oh, això ja ho faig amb pseudònim.» Convincent, com quan un malfactor usa de màscara!

Allò del pervertir soldats, sobretot, a homes d'ara reclama la vindicta del cel. Pobres soldats! El sol del Marroc fulmina llurs testes, que les bales en núvol coronen xiulant... I a les mans, consentida per un Estat doblement homicida i sens dubte a tall de manual patriòtic, la fulla infame: el setmanari explotador de la pornografia en sa més odiosa espècie: la de caserna. I l'editor i el dibuixant, (perdó: la màquina de dibuixar, irresponsable) a la fresca i ben lluny del forn de l'Àfrica.

No és un home, la màquina de dibuixar: només el sembla. No té ànima ni sentiments ni consciència. No té idea del bé ni del mal. No li parlem de ciutadania, de solidaritat, de moral, de responsabilitat, de suggestions, d'induccions, de correlacions. Fa dibuixos i els cobra: és tota la seva activitat. No comprèn res més.

Però jo deman: com és que aquest cas de la màxima dependència, de la major materialització, industrialització, comercialització d'un artista, quan l'home es transfundeix en un mecanisme ordinari de fer pessetes, ha de dur també la placa protectora, la marca registrada per parar els peus al fiscal de la salut pública: «la independència de l'Art».

R. RUCABADO

Introducció a l'estudi de la Política psicològica

III

Si l'espectacle del determinisme idealista circumscrit al procés mental d'un sol individu es palesa d'una manera impressionant, la seva representació en la història esclata amb la força d'un drama incomparablement vast i tupit.

El Cristianisme en els seus orígens és propagat arreu com un ideal immaterial i eteri. La correspondència entre l'Església i els fidels roman lliurement epistolar i persuassiva. La moral cristiana expressa, socialment, la necessitat d'alliberar la personalitat espiritual dels homes sotmesa com ells a l'Imperi i al Cèsar.

L'Església en el segle IV constitueix un poder públic. Jesús hi és reencarnat i l'ha ungida amb el do de la gràcia i de la infalibilitat.

Sant Prosper llança en versos hexàmetres un anatema contra els ingrats que la desconeixen. Sant Bernat oposarà Clairvaux al Paraclet. La infalibilitat engendra el dogma, i el dogma dicta com un imperatiu moral l'ús de la violència contra les heretgies.

Entre la Patrística i el papa Inocenci III s'hi desenrotlla un procés equivalent al que separa la festa de les Federacions i la Terror, les Icaries generoses i la dictadura del proletariat. Un procés que l'Església nomena Escolàstica i que el socialisme representa en el Capital.

Esguardant llurs orígens, les revolucions polítiques del segle XIX, les fondes commocions socials del segle XX, i tots els grans corrents de la història se'ns revelen com el fruit complex de la influència recíproca dels esdeveniments i de les idees en la consciència de la humanitat.

Noves necessitats morals i materials, elements creadors de l'ordre orgànic dels pobles, perpètuament renovable, sorgeixen sens treva en pugna amb les estratificacions dogmàtiques de la història, acumulades com un sediment de les velles ideologies extingides. Com, però, és lenta i laboriosa l'ascensió d'aquestes novelles necessitats a llur plena categoria històrica!

Els nuclis socials que les representen, tant per a definir-se en oposició als obstacles tra-

dicionals que les priven de satisfer-se com per a lluitar amb major eficàcia contra d'aquests obstacles, tendeixen a coordinar llur acció i donar-hi una significació ideal única i absoluta. Així veiem que, en front d'un ordre dogmàticament individualista les necessitats socials són orgànicament col·lectivistes, mes l'interès immediat de la destrucció del vell dogma les incita a definir-se teòricament segons els principis absoluts del dogma oposat, manifestant-se dogmàticament col·lectivistes.

Hom sent congriar-se fatalment un conflicte entre les necessitats socials que reclamen l'establiment d'un equilibri espontani, d'un ordre orgànic sensible a les alteracions sovint contradictòries de les forces socials i un dogma rigid per la seva naturalesa, tendint a l'estàtica i vivint de la pròpia exaltació a resultant reconcebuda d'un corrent històric.

Les noves necessitats socials de una època utilitzen el dogma en qualitat de *factor* que contribueixi a possessionar-les de llur plena categoria històrica. El dogma, en canvi; actua socialment en virtut de la força moral, de l'autoritat que li dona la pròpia convicció d'ésser la *resultant* social esperada.

En el primer període de la revolució de 1789-94, aparentment no hi ha diferència considerable en l'acció revolucionària de cada un dels seus grans cabdills. En front del dogma de l'antic règim coincideixen Mirabeau, Robespierre i els futurs dantonistes. Quan après la nit del 4 d'agost esdevé la victòria de la Revolució, de sobte, un abís separa els uns dels altres; Mirabeau i Danton que representen dues necessitats concretes de la revolució orgànica de Robespierre que representa la integritat del dogma abstracta, i que apar, com més s'apropa a la seva fi, l'home de la revolució transcendent.

I és que tot d'una que el dogma nou exaltat per les necessitats socials d'una època exerceix una influència jurídica positiva, aquestes mateixes necessitats que de primer es manifestaren en relació al dogma antic es revelen en relació al dogma nou. La decepció aleshores és recíproca. Ni el dogma és reconegut per les necessitats socials com expressió teòrica exacta d'elles, ni les necessitats són ateses pel dogma.

Es el moment de la tragèdia formidable de Lenin i Trotzky, de Robespierre i de Saint Just, de Calví i de Sant Domènec, i ço que els llança desesperadament a la violència car l'home de fe no es resigna a creure definitiu aquest divorci entre el dogma i la realitat social que no vol doblegar-s'hi.

El dogma, socialment, constitueix una valor espiritual abstracte. Les necessitats morals d'una època, reduint el conflicte a les d'aquest ordre, constitueixen una valor espiritual concreta ajustada a la capacitat intel·lectual i ètica d'uns homes en un espai i en temps determinat.

Així com aquestes necessitats, quan assoleixen llur categoria social, poden prescindir dels principis que contribuïren a fer-les triomfar, un dogma, per a viure en la història, no pot isolar-se de les valors espirituals concretes del seu temps. Adhuc per a realitzar-se en un esdevenidor més o menys pròxim no pot prescindir de ço que constitueix l'únic conducte per arribar-hi.

El dilema es dreça inevitable: o el dogma accepta les resultants socials constituïdes

per la interdependència dels factors socials, és a dir, es sotmet a les resultants de l'ordre orgànic que poden ésser diferents a les ideals de l'ordre dogmàtic o bé ha de violentar aquesta interdependència i les afinitats dels factors que la provoquen. I, en aquest punt, no solament haurà d'oprimir les valors materials, sinó les morals del seu temps que se li registraran irades, car no hi ha valor d'esperit que ho sia positivament sense llibertat.

En oprimir-les comença la brega fantàstica per salvar l'esperit contra l'esperit. La contradicció entre la bellesa dels principis i llur funció social inspira les grans aversions populars contra el dogma. La correcció racional i examen crític de les doctrines s'estén fins al poble, i la vida social múltiple i diversa, més forta que totes les ideologies acaba per desbordar-les. Un dia s'assimila a l'ideòleg Lenin o guillotina a l'ideòleg Robespierre, mentre el dogma dura en la història com una resistència passiva de la matèria morta.

JOAN ORS

L'Alcorà a Catalunya

Fragment del pròleg d'una traducció catalana inèdita.

Cal recordar les traduccions alcoràniques fetes a la nostra Pàtria en els gloriosos dies medievals...

Dels escriptors d'aquells temps (segles XIV i XII) es dedueix que coneixien bé tot l'Alcorà de Mafumet. En les obres de Ramon Lull, se'n fan al·lusions continuades i indubitables. Per a lo demés era l'Alcorà, el llibre mestre de la literatura aràbiga, al qual havien de confondre els cristians per mitjà de sos savis i apòstols. Bona part del treball dels erudits es dedicava a l'estudi del mahomedanisme, que era l'enemic actual del Cristianisme... Era l'Alcorà el llibre indispensable en el famosíssim Col·legi de Llengües orientals, creat pel gran Ramon Lull a Miramar, de Mallorca, donada sa finalitat; i lo mateix cal dir dels demés col·legis de celebritat pariona..., com el de Missioners, establert en el Puig de Rada (illa de Mallorca) i en els existents a Xàtiva i Múrcia. Catalans i cristians estudiants en el col·legi orientalista de Tunis, també per força el devien conèixer... Els missioners, qui partien cap a Bugia, a Tunis, a Tetuan

o a Fez, difícilment podrien emprendre l'apostolat de la conversió dels moros, si no coneixien bé el llibre sagrat de Mafumet.

Així els fets històrics ens recorden amb sovintesa, que es compraven, barataven i llegaven textos de l'Alcorà; que existien còpies en els principals convents; i que es feien moltes traduccions...

En Rubió i Lluch (1) ens recorda que Pere el Cerimoniós, dia 18 de novembre de l'any 1381, va encarregar a son procurador en el Regne de Mallorca, un tal Ferrer i Gelabert, que fés traduir l'Alcorà que es conservava en el Convent dels Menorets de la Ciutat de Mallorca. Un any després, el rei concedia cinquanta sis rals d'or a Fra Pere Pons de Sa Clota per haver feta la demanada traducció de l'Alcorà de Mafumet, que comprenia dues centes setanta i una fulles; fou el copista un tal Jaume Roig, còpia que s'endugué el sobre dit Fra Francesc Pons de Sa

(1) A. Rubió i Lluch: Documents per l'història de la cultura catalana migeval (Institut d'Estudis Catalans). 1908, t.1, doc. n. 323.

Clota per presentar-la al Senyor Rei, a la Ciutat de València (1).

Per encàrrec del mateix rei en faria una altra traducció catalana (2) en Jaume Domènech (2). Entre els llibres de la Biblioteca Reial hi figurava una traducció catalana.

Els diputats de la Generalitat, amb motiu d'uns comptes que tenien amb el Senyor Rei Martí l'Humà, inventariaren sos llibres, i entre ells destriaren l'*Alcorà* de Mafumet, en pergami, qual exemplar fou adjudicat (3) per vint florins, a Bertrant de Villafranca, qui representava la casa de Masdeu, de Sant Joan de Jerusalem.

Per ventura aquest exemplar fou el que havia deixat Joan I a En Bernat Metge, perquè el llegís.

Així mateix, entre els llibres que llegà el rei Martí a sa muller la reina Margarida, hi havia l'*Alcorà* de Mafumet en castellà (4).

Entre les traduccions recents... recordem també, i d'una manera especial, les franceses de Kasimirski (5), la de Du Ryer (6) i la de Savary (7), l'anglesa de Salé (8); l'alemanya de l'Ulmann... (9) Entre les espanyoles... la d'en Gracia Bravo (10)... la més recent de totes, i prou exacta.

(1) Id. Id. doc. n. 334.

(2) Id. Id. doc. n. 356.

(3) *Miret i Sans*: Llibres i Joies del rei Martí no inventariats en 1410 per la reina Margarida. Venda de llibres del rei Martí en 1421. «Revista de la Asoc. Hist. Arq. de Barcelona» 1910, vol. VI, pàgs. 199, 215.

(4) *Massó Torrents*: Inventari dels bens mobles del Martí d'Aragó. «Rèvue Hispanique», t. XIII.

(5) Segona edició, París, 1887.

(6) París, 1889.

(7) París, 1884.

(8) Segona edició-Londra, 1892.

(9) Novena edició-Bielfeld, 1897.

(10) Garcia Bravo-Barcelona, Vda. Luis Tasso, 191.

VIII. — LES DIFICULTATS DELS TRADUCTORS

...El Baedeker creu fer tal volta un descobriment en dir-nos que a Constantinobla, Esmirna, etc. els llibreters cobejosos no s'atreveixen mai a mostrar l'*Alcorà* als estrangers... En Gómez i Carrillo, en parlar de la famosa *Medarsa* del Caire, nos recorda també els llibretaires musulmans de l'Egipte, guardadors zelosíssims del *Llibre Vengut del Cel*, qui l'amaguen de les mirades dels *infaels*, baix la tapisseria d'un departament privilegiat. No obstant, en el Caire, i sobretot a Esmirna i Costantinobla, no és gaire difícil fer-se amb algun exemplar del text corànic, que en edicions miserables en edicions de príncep omplen bona part de les llibreteries musulmanes. Aquí al Marroc, no hi ha llibreteries mores, i si qualche marxant té a n'el seu *bakalito*, qualche exemplar, de l'*Alcorà* per a vendre, no gosa mai ni a mostrar-lo al comprador cristià, encara que sia pels forros; el fanatisme és tan intransigent, que no permet *ni parlar* del text de Mafumet.—Com, doncs, m'és possible fer aquí una traducció, i treure notícies d'antics manuscrits?—No puc revelar què m'ha aidat en la tasca, n'hi per què. Un personatge mahomedà, de refinada cultura, per amor a sa religió, tal com ell l'entén, i... per propi interès pecuniari (tot s'ha de dir!) m'ha aidat amb la seva cultura i erudició sobre els meravellosos relats de la tradició mora, i amb els coneixements apresos primer a la *medarsa* de Fez, i després a la del Caire, i ço que és més de notar, amb rara fidelitat, fins al present dia... al manco!

J. SUREDA BLANES

Aquest número
ha passat per
: la censura :

Aportacions

(Del llibre *La poesia d'avui. Un estat nou d'intel·ligència*) ⁽¹⁾

IX.—*El refus de lògica.*

He fet ja remarcar el caràcter eminentment lògic de la literatura popular dels fulletons. Les lletres modernes semblen, contràriament, del tot despullades de lògica. S'en desprèn una impressió de deslligat, de desorientació, de fantasia sense ordre ni concert. Cap regla sembla tenir valor: L'inverossímil es acollit amb els braços oberts.

Examinem l'illogisme de les lletres modernes en les seves formes i causes.

(1) Veusaquí els punts capitals estudiats en el llibre:

1 La literatura té per finalitat, satisfer i ocupar les valors efectives, les disposicions sentimentals que la realitat deixa temporalment lliures.

2 Les literatures. La baixa literatura pot caracteritzar-se amb una frase: és sentimental. La seva expansió és novella. Ses tòniques principals són: 1r. La lògica; 2n. trista com tota la literatura d'organismes vigorosos; 3r. Exigeix caràcters netament decidits que corresponguin a possibilitats sentimentals també rudimentàriament decidides; 4t. tenir compte de les valors morals; 5t. Curosa d'un desenllaç just i higiènic.

3 La Literatura: La sensibilitat qui és sa base i que és oposada a la sensibilitat banal anomenada més altament sentimentalisme: les diferències individuals d'autor a autor, esdevenen enormes; la busca de coses novelles, causa de les variacions, s'aproxima al fenomen dit fatiga dels reflexes: la literatura no reproduïx la vida fotogràficament: hi ha selecció segons mantes regles inconscients i conscients (intuïció artística i mètodes d'escola) el conjunt de les quals, constitueix l'estètica: la llei de la memòria: conciliació de la llei de fatiga i de la llei de memòria: variacions de l'intensitat de l'impressió de la bellesa.

4 La Literatura Moderna: Poc més o menys la sistematització dels procediments: rimes, metàfores, ritmes, al·legories...

5 Les Lletres modernes, malgrat l'esquema i aproximació, no són caracteritzades per la simplicitat. Per llur esquematització, els moderns demanen, al lector per ésser compresos, un treball intel·lectual i intens complementari i solament assoliràn la simpatia una categoria d'erudits que serà al mateix temps una «aristocràcia neuropàtica» (Prof. Babinski.)

6 L'espontaneïtat i l'impuls.

7 Precisió i brevetat de les descripcions.

8 La religió de la ciència: lirisme i profecies...

9 El refus de lògica.

10 Impressió, pesombre o somni.

11 Els autors moderns volen «sentir abans de comprendre» (Cocteau).

12 Els autors moderns es comporten com «medulars».

13 Desenrotllament per repetició.

14 El pensament-metàfora i el raonament-inventor dels moderns.

15 El plà intel·lectual únic de les lletres modernes.

16 La vida vegetativa.

17 La poesia dels alienats i la poesia moderna.

18 El cinema de les lletres modernes.

UNA SALUD: LA FATIGA. 19 La fatiga intel·lectual, factor de civilització.

20 Les senyals de la fatiga intel·lectual.

21 La fatiga civilitzadora i l'emotivitat de la literatura moderna.

FORMES. Es, en primer lloc, la supressió de tota regla de composició. Aquestes regles, pel coneixement de les quals, es consultarà el catàlec de Boileau, per exemple, continuament han decaïgut en importància, severitat i nombre. Actualment no en queda res o casi res. En el començament, la demolicó dels seus preceptes demanava vigor; poc a poc la destrucció ha esdevingut més fàcil fins el moment que les últimes runes s'han desplomat per si soles. Hi ha hagut tentatives anacròniques per a reconstruir l'edifici; el moviment neo-clàssic tinguí mala situació en el temps per assolir l'èxit.

Vé després la supressió de la gramàtica última ciutadella de regles que es creien inviolables perquè es consideraven necessàries. N'he parlat ja. La gramàtica era el darrer amagatall de la lògica. Una frase gramaticalment justa conté l'evidència: és perfectament comprensible. Aquesta propietat li dona una mena de plenitud i d'autonomia. Es finida, determinada, tancada com en un cercle, satisfeta i tranquil·la. El solecisme és, abans de tot, una mancança contra la lògica; és principalment un obstacle a l'intel·ligència, un dupte a la comprensió. Un pronom mal col·locat dona naixement a incertituds, provoca, l'inseguretat; devem reconèixer que obliga a l'intel·lecte a buscar horitzons més amplis, a examinar possibilitats més nombroses.

Per a defugir la lògica, calia, doncs, evadir la gramàtica. Era una fuga difícil. L'ús de la sintàxi és una habitud tan arcaica que molts han reulat davant el divorci. Han preferit aquests excessos de gramàtica de què s'ha tractat i en els quals l'abús suprimeix l'ús. Es volia, efectivament, destruir l'inverossímil que no és la veritat; fàcil és d'obtenir el desacord lògic entre dos frases successives però la frase una vegada escullida empresona la intel·ligència en l'engranatge de la sintàxi, la qual, malgrat tot és sempre lògica. Els tímids qui no gosaven separarse resolutament de la gramàtica, han assajat jocs hàbils, on creien que la lògica, fent-se subtil, desapareixeria o trencaria sos lligams. Aquesta fou la via amb apariències de solecisme, amb proposicions intrincades i elàstiques, multiformes, gelatinoses, hermètiques. Ha estat

ressucitada la construcció llatina; s'ha abusat de l'elipse. Altres autors han obrat més violentment; han suprimit la gramàtica; es senten lliures. Algunes vegades entre anotacions deslligades: mots, substantiu i complements, exclamació, verb aïllat, hi escriuen una proposició completa i fins acertada. Saben escriure gramàticalment però no volen fer-ho. La puntuació, part integrant de la gramàtica, ha sofert la mateixa sort; solament apareix de tant en tant, en un estat errant i extraviat, per assenyalar les pauses respiratòries o indicacions de lectura en veu alta. Ha esdevingut musical, havent cessat d'ésser llògica. Ha canviat, doncs, de sentit. Ha desaparegut.

Es trobaràn exemples d'aquesta escriptura en tots els autors moderns des de son mestre Rimbaud. Remy de Gourmont (vegeu *Sixtine o els cavalls de Diomède*) donava ja tal flexibilitat a ses frases que feia en la llògica de sa gramàtica duploses encara que riques compromissions.

CAUSES. Les persones lleugeres han considerat que aquesta escriptura era un divertiment; les serioses han parlat d'ignorància; els vells han dit: joguines d'infants; els infants han exclamat: joguines de malalts. Això no són explicacions. Que hi hagi entre'ls autors moderns, farsants, ignorants, infantívols o tous, es probable, normal i sense importància. Un grup d'homes qualsevol comprèn, sempre, una proporció previsible de despulles. Hi ha també artistes sòlids i sincers. Aquells s'han encaminat a foragitar la llògica i la verossimilitud per raons que mereixen ésser esbrinades.

Boileau havia ja notat, en el vers que tothom coneix, la disassociació entre la veritat i la verossimilitud. Aquesta consideració, en apariència inofensiva, esdevé el punt de partida de desenrotllaments imprevistos, car aquesta dissociació, des d'allavors, ha augmentat continuament, i podem dir avui, en matèria literària, que no hi ha més correspondència entre lo ver i lo verossímil que entre el siroco y una *panne* de metro. La llògica que, per Boileau, integrava el verossímil, s'ha també separat enterament de lo veritable fins a l'extrem que molt sovint n'és l'enemiga. Es que, en efecte, la literatura ha modificat molt la seva orientació i lo veritable no és ja com es considerava fa molts segles.

Antiguament la literatura es proposava sobretot, descriure fets i actes, llurs motius, etc.; aquesta ocupació no era incompatible amb la llògica, car aquesta és justament l'esquema que assenyala la manera com s'u-

neixen, en apariència, els fets. Oposem des d'ara, el pensament als actes. Progressivament la literatura ha descobert el vast domini del pensament, del regne interior, segons expressió de Maeterlinck i Bataille. No es tracta, doncs, de la veritat contingent dels fets, qui ha estat considerada durant llarg temps, com a única veritat quan l'intel·ligència no percevia encara que podia ésser son propi espill i son propi aliment, sinó que es busca, en el successiu, de reproduir el pensament. La veritat serà la reproducció exacte d'aquest pensament. Al costat de la veritat d'acte, exterior, neix la veritat del pensament, interior. La primera és llògica per la raó excel·lent que ha fet la llògica: s'ha pogut creure possible l'aplicació d'aquesta llògica material a la veritat de pensar però hom és admirat, en un principi, per les contradiccions i els desacords que es constaten. La veritat de pensament no admet sempre la llògica.

A *grosso modo* el pensament pot classificar-se, un poc arbitrariament, en dos classes: Pensament-frase i pensament-associació. M'explicaré. El pensament-frase és el que es compon de frases bastant correctes, gramaticals; es troba a un nivell superficial de la consciència; fou el primer que reproduí la literatura que s'escorria per la via cerebral. Es, per exemple, *Sixtine* de Remy de Gourmont, i potser totes ses produccions. És el pensament de reflexions volgudes, pensament racional i encara llògic del qual ens servim per discutir amb nosaltres mateixos sobre la valor d'una teoria científica, les probabilitats d'èxit d'un projecte, S'ha dit que era la forma de pensament superior: superior no significa res.

El pensament-associació és a un nivell més profund de la consciència. No es logra percebre'l fàcilment. Oscilla sempre entre la subconsciència i la consciència. És integrat pel somni, per la fantasia, per la torpesa cerebral. És un d'aquells estats en els quals es respon: «En res» quan algun impertinent pregunta: «En que penseu?»

Per encaminar el pensament-associació vers la paraula i l'escriptura i, en general, a l'expressió, calen esforços considerables. Son caràcter propi, en efecte, és d'expressar-se difícilment; no es tracta ja de frases, sinó, generalment, d'imatges realment visibles. Algunes voltes, surgeixen mots la significació dels quals pot ésser valentment reduïda a llur sonoritat, a una associació colorística inexplicable. Es pensa ja en Rimbaud. La llògica racional i gramatical és aquí fóra de lloc. L'encadenament de les idees, si el nom idees és aplicable, és fet segons associacions par-

cials i absolutament illògiques. La memòria es la sola guia, tan aviat atenta al sò, com al color, a l'anècdota com a la remembrança. Que hom es recordi d'un somni qualsevol. Si anomeno a aquesta manera de pensar, pensament-associació, és a causa de la manera com les idees s'uneixen per associació, per contigüitat de records, d'imatges, de sons i de colors. Les associacions de lògica racional hi són en extrems tan rars que es poden ometre. Si el mot lògic és usat en sentit habitual, que és de lògica racional, es pot dir que el pensament-associació no soporta la lògica.

No cal creure que el pensament-associació sigui alguna cosa excepcional, limitada als somnis, als ensomnis i a l'embriaguesa. El fons veritable de tot pensament, es el pensament-associació. A ell s'hi superposa un pensament-frase qui correspon al primer adaptat a la vida exterior, transformat i difícil de coneixer. Però el veritable pensador, pensa per associacions qui, per altra banda, no arriben sempre ni sovint fins a la seva consciència. El pensament-frase de més puresa, més conscient, cobri-la i amaga el pensament-associació, en forma que, per a percebre clarament aquest últim, cal trobar-se en un estat en el qual el primer és endormit. Aquest estat i endormiment del pensament-frase qui allavors *hiverna*, poden ésser procurats pel ressò un poc viu de la vida vegetativa sobre la vida cerebral, com ja s'ha considerat, per la fatiga, la somnolència, etc. S'ha dit del pensament-associació, que era el pensament inferior; profund, si, però inferior no vol dir res. Pot ésser el pensament primitiu, original, salvatge, fins animal; tot això són solament hipòtesis de les quals no cal ni abusar, ni creure que podran ésser verificades.

La literatura ha arribat avui a reproduir el pensament-associació com a la forma essencial de la vida intel·lectual. Que la preponderància acordada al pensament-associació sobre el pensament-frase sigui justificada, és potser matèria de tanta discussió com la preferència inversa. El criteri de veritat literària, havent esdevingut sempre la semblança amb el pensament-associació, la lògica racional es troba foragitada de la literatura.

—Cita ara l'autor com exemple «Charlot Mystique» de Lluís Aragón, i «Del món enter» de Blai Cendrars.—

X.—Impressió, pesombre o somni.

Si deixo al mot lògica son sentit habitual restringit, de lògica racional, em cal adme-

tre, com ja he dit, que les lletres modernes són remarcablement illògiques. Mantinc encara durant algunes línies el concepte limitat de lògica.

Es podrà remarcar que l'illogisme a la vegada instintiu i volgut de les lletres modernes que li cal per a llur finalitat la qual és, reproduir els moviments profunds de la vida interior, moviments despulats de lògica racional, ha contribuït, en gran part, a rebutjar les formes clàssiques del vers i de la prosa. M. Henry Goujon (1) ha assenyalat la diferència que existeix entre el ritme verbal espontani i el ritme poètic convencional. Es natural que aquest últim hagi estat menyspreat durant el curs d'aquesta esbrinació frenètica del jo profund en favor del ritme verbal espontani i personal.

El pensament-associació no obeeix, doncs, a la lògica racional. Malgrat aquesta afirmació, és difícil imaginar que aquests encadenaments no admeten cap llei, ni regla i constitueixen així una excepció que bastaria per a destruir la noció del determinisme universal de la qual no en podem ja prescindir. Es, al contrari, infinitament probable que el pensament-associació coneix un ordre segurament molt complicat però comprensible. Si considerem la lògica en el més ampli sentit de la paraula com la ciència de les condicions en les quals es produeixen i tenen successió les operacions del pensament, la lògica racional no més serà una part d'aquesta lògica en la qual hi podem comprendre l'altre part que tracta del pensament-associació.

El precedent capítol ha indicat abastament l'evident semblança que existeix entre el pensament-associació dels poètes i els somnis. Tan a l'un com a l'altre d'aquests estats de pensament, hi ha defalliment o millor absència d'intel·ligència racional. La lògica del pensament-associació, es a dir, del pensament contemporani i la del somni, tindran moltes probabilitats de coincidir en més d'un punt. Així s'explicaria l'impressió de pesombre que sovint s'experimenta en la lectura dels escriptors contemporanis. Desgraciadament l'estudi de la lògica onírica no ha estat provat seriosament, ni assolit sobre tot per ningú.

JEAN EPSTEIN.

(Trad. M. SOLA FERRER.)

(1) Expressió del ritme en la melodia i la paraula.

Poesia bolxevisca

Hem cregut interessant de traduir al català en aquestes planes, on havem procurat, dur sempre la diversa presa de la nostra espiritual curiositat, els fragments finals del poema bolxevic Dotze, d'Alexandre Blok. Els versos del Blok, editats recentment a Itàlia, i coneguts per tot Europa, són la més forta mostra de la poesia revolucionària de la Rússia actual. No són una obra clàssica ni posseeixen una pura valor d'eternitat. Són paraules d'odi i de fe, escrites en mig de la baralla, que tenen la vida apressada i humana de la lluita.

II

I van, sense un nom sant,
els dotze van
avant. A punt per tot.
Rê els amoïna.

Contra un enemic invisible
apunten els fusells d'acer.
Pels orbs carrerons,
on només roda la tempesta,
pels munts de neu
on s'enfonsa el peu.

Tenen sempre als ulls
la bandera roja.

Ressona
el pas cadenciós.

Heu's ací—es deixondirà
el feroç enemic.

I la tempesta nit i dia
llança la neu als ulls,
sens treva.

Avant, avant,
o poble treballador!

...Heu's ací com avancen amb pas majestuós..
—Qui hi ha llà encara? Surt al defora...!
Es el vent que juga, lluny,
amb la bandera roja.

Més endavant,—rera un pilot...
—Qui hi ha llà, rera el pilot? Surt al defora...
Només el gos vagabund i famolenc
el segueix coixejant.

—Deixa'ns, enutjós!
O et faig pessigolles amb la baioneta...
Vell món, ronyós com el gos,
—enfonsa't!—t'aplanaré!

Apreta les dents com un llop afamat,
però no el deixa, el gos.
Va amb la cua entre cames,
famolenc i cansat...
—Ei! respon, qui hi ha llà?

—Qui és qui voleia la bandera roja?
—Quines tenebres!
—Qui és qui s'avança amb pas esvelt,
i es va amagant?

* * *

—No importa, t'haurem, viu o mort.
Però rendeix-te, val més!
—Company, mala fi faràs;
surt, o es comença a desaparar!

Trac-tac-tac-....I només l'eco
respon.

I només el llarg riure de la tempesta
corre damunt la neu.

Trac-tac-tac
trac-tac-tac..

* * *

...Així avancen amb pas majestuós,
seguits d'un gos famolenc.
Al front, amb la bandera sagnant,
invisible en la tempesta,
invulnerable,
amb pas lleuger dessorre la tempesta,
cenyit d'un nimbe blanc de perla,
d'una corona de roses,
avança Jesucrist.

A. BLOK

Poetes italians

BÀNDOL.

Endavant! s'encenen els llums

en les sales del meu palau!

Senyors! Comença la venda
de les meves idees.

Endavant. Qui les vol?

Idees originals

a preus normals.

Jo venc perquè vull

cargolar-me al sol

com un gat i dormir

fins a la consumació

dels segles! Endavant! L'ocasió

és favorable.

No us en aneu, no us en aneu;

venc a tan poc preu!

Devindreu cèlebres

amb pocs diners.

Penseu: l'ocasió és favorable!

No es repetirà.

Oh! no tingueu por d'ofendre'm

amb una oferta irrisòria!

Què se me'n dóna de la gloria!

I no feu cas, Déu meu, no feu massa cas,

de la meva veu

planyent.

SERGIO CORAZZINI.

PES

Aquell pagès soldat
es refia de la medalla
de Sant Antoni
que porta al coll
i va lleuger.

* * *

però ben sola i ben nua
sense miratge
porto la meva ànima.

GIUSEPPE UNGARETTI.

QUAN FLÒRIA EL CIRERER

Quan flòria el cirerer, les primeres nits d'abril,
que ja s'allarguen els dies i ja sense llum es sopa,
i conversaven els altres en l'ombra vaga, jo, noi,
venia caute al balcó. L'aire era dolç i tebi,
la nit clara. Amagada, queia la lluna plena
pel darrera, esquifida, i blanquejava el corral.
Per ci per llà, llums brillaven, finestres eren obertes,
veia al dedins les estances. I tenia un sentit
entre dolç i trist, llangor indefinida i profunda l'aire
Jo era tot absort mirant-ho mut.

ENRICO THOVEZ

(T. G., trad.)

ELS LLIBRES

ETERNAL, de J. Conangla i Fontanilles. Poesia i prosa.—A. Artís, impressor, Barcelona.

D'Amèrica, on tants catalans treballen amb els ulls fets en Catalunya i el cor amarat de la nostra joia, ens ha vingut aqueix llibre d'en Conangla, plè de vida i sobretot just i precís. Ningú diria al llegir les pàgines d'*Eternal* que són escrites en moments arrencats a la vida de treball i d'agitació... L'esguart de serenitat que en tot el llibre domina, feria creure en l'existència d'un poeta dedicat quasi exclusivament a la literatura. Perquè en Conangla i Fontanilles és un dels millors escriptors catalans que lavoren lluny de la pàtria.

Aqueix llibre, recull d'escrits de una desena d'anys ens fa viure intensament la vida del poeta, adés amb un esclat de joia, adés amb un punyiment de dolor.

En Conangla escriu pulcrament i pensa com escriu. És un llibre d'una claredat i d'una nitidesa que el fan amable de primer entuvi; després interessant i finalment deliciós.

L'ART DE CONSPIRAR i ELS INCONSOLABLES, de Eugeni Scribe. Traducció de J. Ruyra.—Editorial Catalana.—(Biblioteca Literària).

La Editorial Catalana ens ha ofert aquestes dues comèdies de Scribe, traduïdes per J. Ruyra. És un xic de doldre que el talent i la prosa de un dels millors escriptors catalans sien esmerçats en la versió de dues obres mediocres d'un autor de tercer ordre.

Lo més interessant del llibre és el pròleg del traductor. En Ruyra ha escrit unes belles pàgines sobre Scribe i ha jutjat amb un desapassionadament i amb una justesa admirables l'autor que ha traduït.

Scribe ha sigut posat en un català ben gentil, que no se'l mereixia certament; lo que no ens ha plagut tant han sigut les modificacions de *Els Inconsolables* per a traslladar la acció als nostres dies i a Les Planes. Creiem que no valia la pena.

LES CANÇONS DE L'INSTANT, poesies de Jaume Maurici.—Figueres.

Jaume Maurici, un dels poetes joves de més talent, potser poc conegut a causa del seu allunyament de Barcelona, és un dels millors escriptors empordanesos. La seva poesia té un regust podriem dirne setcentista—versallesc—amb un empelt de naturalesa que la deixondeix. És un poeta inconfonible, amb un estil propi, que no pertany a cap escola arbitrària—ço que fa que a Catalunya tinguem uns innumerables poetes, tots semblants, fins amanerats, cegats per una resplandor que no els hi deixa veure el seu camí—sinó que canta tal com sent, lo que el fa interessant, puix en els seus poemes hom hi troba un esperit que s'hi mou i no una creació artificialiosa.

Les Cançons de l'Instant bellament il·lustrades per en Pere Farró son un llibre de joventut, clar que sí; però un llibre de joventut d'un poeta, un d'aqueixos llibres que es llegiran sempre amb interès i que l'autor guardarà en el fons de la seva ànima com el record més viu dels temps passats.

ACTUALITAT DE BALMES.—Discurs del P. Ignasi Casanovas en la seva recepció en la Acadèmia de Bones Lletres, el dia 22 de maig de 1921.

Aquest discurs del Pare Casanovas, llegit en la seva recepció en la Acadèmia de Bones Lletres, constitueix un estudi acabat de la figura del gran filòsof català i de la eficàcia que tindria la aplicació de les seves doctrines en els temps actuals plens de turbulència i d'agitacions.

A mida que va passant el temps, la figura del sacerdot vigatà, en lloc d'esfumar-se va engrandintse cada dia, i es comprèn més la valua de molta part de la seva obra poc apreciada abans.

El discurs del Pare Casanovas, posa de relleu d'una manera clara el verdader valor de l'obra de Balmes; amb un estil digne del seu autor, un dels

literats més prestigiosos amb que compta Catalunya.

GEMMES HUMILS D'UN CALZE NOU, poesies de Josep M. Viadiu, Pure; amb un Ofertori de mossèn Puntí Collell.—Tipografia Balme-siana, Vich.

Un llibre de poesia mística a Catalunya—on hem tingut d'aquest gènere tan belles mostres—té d'ésser molt gentil per a resistir el record i la comparança i les *Gemmes humils d'un Calze nou* de mossèn Viadiu és un llibre d'aquesta faisó.

Primer llibre de un poeta i d'un nou sacerdot, mossèn Viadiu ha volgut fer ofrena al divinal Mestre amb motiu de la seva Missa nova de un calze, si bé humil, auriolat de joies i ha escrit aqueixes poesies, totes d'una factura tan acurada i de un esperit poètic tan viu, que les hem rellegit moltes vegades amb una deleitança tan fonda que difícilment es borraràn de nostra ànima.

Precedeix al llibre un bell Ofertori de mossèn Joan Puntí.

ANTONI GUASCH.

CAL ESMENTAR

—*Dans la ronde des faunes*.—Novel·la d'Isabelle Sandy gran prix national de 1921 (Librairie Decalain, Paris).

—La segona edició de *Garba*, recull de literatura catalana destinat a les escoles, sel·leccionat i prologat pel reverend Lluís G. Pla, del bon gust i de la probitat del qual en serven les lletres catalanes probes escaients. Unicament fariem al nou recull retret de negligència per la nostra joventut literària de les darreres generacions.

—*La fortuna de Bécot* per Louis Codet (Ed. N. R. F.)—Llibre per fer, l'elogi del qual diríem que pren el sol.

LES ARTS PLÀSTIQUES

MARICEL

Lluny de Barcelona, potser més allunyats que propiament lluny—uns cinquanta cinc kilòmetres de carretera—: a Mura, el nostre petit poblet de costums tradicionals encara; davant d'aquest nostre paisatge fort, davant d'aquests homes i aquestes dones, alts i sapats, ens enterem per les informacions del periòdic—única visita ciutadana que rebem quant no s'en descuida el «correu»—del tràngul de Maricel de Sitges.

Aquesta és la mateixa cançó enfadada de sempre, però ara, en aquest cas particular de Sitges, les coses pel que'n diuen els diaris, han anat de una forma pintorescament poc escaient. Mr. Deering al fi i al cap és el que menys ens interessa de tots els personatges d'aquesta tragèdia. Mr. Deering és a la fi senyor que canvia de casa, extern al nostre viurer i extern també als nostres amors. A la fi aquest bon senyor potentat és un estranger, que ha triat pels seus lleures un troç de territori pertanyent a un Estat que té unes lleis ben a propòsit per a que tothom campí al seu caprici i més encara en afers artístics, que són coses inofensives que per això s'anomenen espirituals.

L'incident de Maricel no hauria sigut comentat per nosaltres, perquè estem convençuts a posteriori de la absoluta ineficàcia d'aquesta mena de comentaris en el nostre país, sinó fos pel caire tristament inelegant de que han donat proves els que han dirigit aquesta campanya contra l'emigració de unes col·leccions d'art.

La manifestació miserablement miridional «Pro-Deering», com deien els diaris, és de les coses més còmiques i més tristes a la vegada que s'han

fet a Catalunya: i és innegable que a la nostra terra en el ram de manifestacions n'hem fet de totes mides i de totes menes. Digidament no és l'estètica lo que'ns ofega, sinó la poca solta; els llacets, les banderetes al vent i, a la fi, ni un grà d'heroisme.

Aquí on el terror i el contraterror són evidentment ben organitzats al servei de uns idealismes simplement econòmics, no hi ha ningú concient dels seus deures patriòtics; no hi ha ningú capaç de donar la vida per un afer com el de Maricel, ni tampoc, posem per cas, per assolir la llibertat de Catalunya. Tot ens ho han de donar fet els Governos: l'autonomia ha de venir-nos de Madrid, l'estabilitat de les obres d'art, de la compasió que poguem fer a un senyor estranger, o, tot lo més, de les lleis que els legisladors espanyols, tinguin a be oferir-nos, quan no tinguem en el nostre territori una sola obra d'art important; lleis que en tot cas podrien ésser burlades.

Creiem que aquesta nostra miserable animeta de pordiosero, exactament qualificada així per Myself, s'ha mostrat ara amb tan poc impudor que en lloc de llàstima haurem inspirat fastic. A qui se li acut organitzar «maquiavellicament» una manifestació d'homenatge a un senyor que té avisats els envaladors i les conductores per a recullir els estres del seu Museu y traslladar-los fora del país? I creuers que a un bon americà se l'ha d'enternir amb músiques i banderes i cridòria, és simplement inqualificable. En aquesta tragèdia desenrotllada aquests dies a Sitges, l'únic que ha restat elegant és el personatge que no'ns interessa.

Si enlloc de comissions organitzadores i juntes d'obsequis s'haguessin trobat entre el nostre jovent, uns

quants homes amb audàcia, altre hauria sigut la nostra posició. En aquestes hores les conductores exixides de la Blanca Subur haurien sigut seqüestrades i els audaciosos joves i els propietaris de Maricel haurien començat dignament a pactar. Heus-aquí les proposicions dels lladres honestos: «Senyor: a) Us seran entregades totes les vostres joies d'art a canvi de que cedi al Museu de Barcelona tota la pintura catalana que posseiu. b) Cedireu també a dit Museu la col·lecció d'art extremoriental que pot fer un gran bé als nostres artistes. c) Una comissió de tècnics nomenada per vos, i per nosaltres, valorarà el que reste a Catalunya i us farà entrega una vegada posats d'acord del valor estatut. Res més, senyor. Però tingueu ben entès que si no cedi a les nostres justes exigències, perdereu per a sempre més tot el vostre tresor artístic, car abans que retornar-vos el que per dret natural ens pertany, preferirem enterrar en les profunditats de la terra tot el que amb el vostre diner, però ajudat de la nostra intel·ligència, heu «col·leccionat.»

A ben segur aquest «missatge» hauria sigut més eficaç que'ls «altres», sobretot, amb un gest així no hauriem semblat tant menyspreables, als mateixos a qui anava dirigit.

I en cas de no tenir la suficient valentia per actuar així, callar, despreciant profundament als que juguen amb el nostre patrimoni artístic amb la col·laboració de les persones intel·ligents de per aci...

Pot ser sigui l'influència del fort paisatge que tenim al davant, el que ens fa tenir un tant estricte judici de la dignitat.

R. B.

LES REVISTES

TERCER CURS D'HUMANITATS I CULTURA GENERAL PER OBRERS

Entrat dins la normalitat de continuació, regeix aquest curs el següent programa de conferències.

Mes de juliol

Dia 19.—I. «El Dant» (Homenatge de l'Escola al Poeta en el seu VI centenari). Conferenciant: EN CARLES RIBA.

Dies 20, 21 i 22.—«Figures de dona en el Teatre»: II. *Ifigènia*; III. *Julieta*; IV. *Nausica*. (Il·lustrada amb recitacions d'Art Dramàtic). Conferenciant: N'ADRIÀ GUAL

Dia 26.—V. «Els ferrocarrils urbans» Conferenciant: EN RAFAEL CAMPANANS.

Dia 27.—VI. «Vida i funció» Conferenciant: N'ÀUGUST PI I SUNYER.

Dia 28.—VII. «Els conflictes polítics de la Pau». Conferenciant: N'ANTONI ROVIRA I VIRGILI.

Dia 29.—VIII. «Els fundadors

del Socialisme». Conferenciant: EN MANUEL RAVENTÓS.

Mes d'agost

Dia 2.—IX. «Característiques dels estils arquitectònics a Catalunya». Conferenciant: EN FERRÁN TARRAGÓ.

Dia 3.—X. «Noves orientacions de la legislació obrera» (En llengua castellana). Conferenciant: EN CARLOS DE LA CORTINA GINER.

Dia 4.—XI. «Els conflictes econòmics de la Pau». Conferenciant: EN PERE COROMINAS.

Dia 5.—XII. «Recital de cançons estrangeres» A càrrec de N'EMILI VENDRELL, amb acompanyament de piano.

Dies, 9 i 11.—«Naixença i creixement històrics de Catalunya»: XIII. *La Marca Hispànica*; XIV. *Els Comtes de Barcelona*; XV. *Els Comtes-Reis*. Conferenciant: EN PAU VILA.

Dia 12.—XVI. «Recital de cançons catalanes». A càrrec de N'EMILI VENDRELL, amb acompanyament de piano.

Dia 23.—XVII. «L'estructura del gòtic en les diferents escoles i en particular a Catalunya». Conferenciant: N'ESTEVE TERRADAS.

Dia 24.—XVIII. «Els problemes centrals de la Filosofia». Conferenciant: EN JOAN CREIXELLS.

Dia 25.—XIX. «Problemes del moviment obrer a Anglaterra». Conferenciant: EN MANUEL SERRA I MORET.

Dia 26.—XX. «Idees generals sobre l'Univers». Conferenciant: EN JOAQUIM FEBRER.

Dia 30.—XXI. «La llengua vulgar i la llengua literària». Conferenciant EN POMPEU FABRA.

Dia 31.—XXII. «La poesia, verb del poble». Conferenciant: EN VENTURA GASOL

Mes de setembre

Dia 1.—XXIII. «La valor positiva de la cultura». Conferenciant: EN JOSEP SERRAT.

Dia 2.—XXIV. «Un possible Parc Nacional a Catalunya». Conferència EN JAUME BOFILL I MATAS.

EL CENTENARI DEL DANT.—*De la Enciclica «in præclara» endregada per S. S. Benet XV als professors i alumnes de Lletres i Belles Arts del món catòlic, amb ocasió del sisè centenari de la mort de Dant Alighieri, reproduïm:*

Dant deu al catolicisme la seva cultura.

Nascut en una època d'esplendor de la Filosofia i de la Teologia, conreuades eficaçment pels doctors de l'Escolàstica, que recollien les més belles obres del passat i les transmetien a la posteritat amb el segell personal de la subtilitat del seu geni, Dant, entre la varietat d'opinions, prengué per principal guia Sant Tomàs d'Aquino, el príncep de l'Escola. A aquest mestre, a l'Angèlic, deu quasi tot el que la Filosofia i l'especulació teològica li ensenyaren; sense que descuidés, per això, cap llinatge de coneixements o de ciència, ni disminuís mai les llargues hores consagrades a la meditació dels llibres sagrats i als escrits dels sants pares. Així es comprèn que, enriquit d'una tan universal cultura, i versat principalment en les ciències sagrades trobés dintre els límits de la religió un horitzó immens obert al seu talent de poeta i assumptes de sublim elevació molt a propòsit per a omplir les harmonies dels seus versos.

S'ha d'admirar, certament, la prodigiosa amplitud i la penetració del seu geni; però és també evident que, molta de la seva puixança la hi donà la fe divina i això fa que el Dant degui la bellesa de la seva obra capital als múltiples resplendors de la veritat revelada, com als ressorts del Dant.

El dogma en l'obra del Dant.

De fet, la «Divina Comèdia»—divina, el nom és molt just—no té altre fi, àdhuc en el seus elements de ficció i d'imaginació i en les seves no escasses reminiscències profanes, que exaltar la justícia i la providència de Déu que regeix el món en el temps i en l'eternitat, i distribueix als individus i als pobles recompenses o càstigs segons llurs mèrits. Aquest poema canta, magníficament i en perfecta conformitat amb els dogmes de la fe catòlica, l'augusta Trinitat del Déu un, la Redempció del gènere humà pel Verb de Déu encarnat, la immensa i generosa bondat de la Verge Maria, Mare de Déu i reina del cel, la celeste beatitud dels elegits, àngels, i en meravellós contrast, els suplicis del malvats als abismes; en fi entre el paradís i l'infern, l'estada de les ànimes, que, un cop terminat el temps d'expiació, veuen obrir-se davant d'elles el cel. I, en tot el poema, sempre el sentit més rigorós presideix l'exposició d'aquests i els altres dogmes catòlics.

El progrés de la cosmografia ha pogut revelar més tard que el sistema còsmic i astral de la ciència antiga no era sinó un mite, que la naturalesa, el nombre i els curs de les estrelles i dels altres astres són diversos de com ella pensava; però no és menys cert, que l'univers, qualsevol que siguin les lleis que regeixen els seus elements, està sotmès a la mateixa voluntat que l'ha creat, la de Déu totpoderós, que mou totes les coses i les embelleix totes amb reflexes més o menys brillants de la seva glòria.

Si la terra que nosaltres habitem no juga, segons es creia, el paper de centre del sistema general del món, ella ha estat, no obstant, el lloc de la vida feliç dels nostres primers pares, i testimoni de la miserable caiguda que els l'arrabassà i de la redempció dels homes per la sang de Jesucrist.

Per tant, la descripció que ell ha donat del triple estat de les ànimes, segons li representava la seva imaginació, mostra com, per a pintar, abans del judici de l'últim dia, la condemna dels reprobos i l'expiació i la felicitat dels escollits, ha tret de les intimitats de la fe les més vives claredats.

Les grans lliçons del centenari.—Veneració a la Sagrada Escriptura.—Concilis i doctors.

Heu's aquí les lliçons més fecundes que els nostres contemporanis poden, segons el nostre sentir, aprendre en totes les obres, i especialment en la «Divina Comèdia» del Dant.

En primer lloc, la Sagrada Escriptura reclama la més profunda veneració per part dels fidels que deuen acceptar amb sobirana reverència tot el que ella conté. Dant ho creu així, perquè «si bé hi ha molts secretaris de la divina paraula, ells no escriuen sino sota la inspiració de Déu, que s'ha dignat servir-se de la ploma de molts escriptors per a comunicar-nos el seu missatge de bondat» (1). Fòrmula exacta i feliç. Així com la següent: «El Testament antic i mo-

derm promulgat per a tota l'eternitat—com diu el profeta—conté ensenyances espirituals que estan per damunt de l'enteniment humà» comunicades «per l'Esperit Sant, que per mitjà dels profetes i dels escriptors sagrats, per Jesucrist, fill de Déu i coetern amb Ell, així com per mitjà dels seus deixebles, ha revelat la veritat sobrenatural necessària a les nostres ànimes» (2).

Amb cabal coneixement, doncs, deia all que per a l'eternitat que seguirà a la nostra vida mortal «fundem la nostra certitud en la doctrina infal·lible de Crist que és el Camí, la Veritat i la Llum; Camí, car ell és el qui a través de tots els obstacles ens condueix a la felicitat eterna; la Veritat, car està lliure de tot error; la Llum ja que és ella la que disipa les terribles tenebres de la ignorància» (3).

Dant honora amb el mateix respecte «els venerables Concilis generals, als quals cap fidel dubta que Crist assistís». I té en gran estimació «les obres dels doctors Agustí i altres» i afegeix: «el que dubta que ells foren assistits per l'Esperit Sant, o res ha vist dels seus fruits, o, si els ha vist no els ha tastat gota» (4).

Actualitat apologetica de l'obra del Dant

Per això, si l'obra poètica del Dant ens ofereix, per la seva perfecció, exquisits gaudis, no és ella menys rica en fecunds ensenyaments per a la iniciació artística i per a la formació en la virtut; això, si el que emprèn la seva lectura es despulla de tot prejudici i s'inspira solament en l'amor a la veritat. Si es compten bon nombre d'excel·lents poetes catòlics que obtenen tots els sufragis, com es diu, ajuntant l'útil i l'agradable que dir del Dant? Si captiva per l'extraordinària varietat d'imatges, la vivesa de les colors, la força del pensament i de l'estil, usa d'aquest encís per a atraure el lector a l'amor de la veritat cristiana; i ningú ignora que el Dant ha confessat obertament que, en compondre el seu poema, es proposava donar a les ànimes un aliment de vida. Sabem d'alguns, de recent memòria, que, allunyats de Crist, encara que no enemics d'Ell, quan han posat el seu entusiasme en l'estudi de l'obra del Dant han al mateix temps, per un efecte especial de la divina gràcia contemplat amb admiració la veritat de la fe catòlica i ingressat aviat i alegrement en si de l'Església.

Molt hem dit ja per a mostrar que tots els catòlics tenen el deure, amb ocasió d'aquest centenari, d'estrenyar els llaços que els uneixen a la fe, protectora de les arts, puix que si alguna vegada ha brillat aquesta virtut amb meravellós esplendor, mai com en l'Alighieri.

En ell, no solament la puixança del seu geni que captiva la nostra admiració, és la grandesa infinita del tema que la religió ha prestat al seu encís; l'esperit tan penetrant que l'havia dotat la naturalesa, s'afina amb l'estudi profund de les obres mestres de l'antiguitat, però més encara com Nos deïem, en el contacte amb els Doctors i Pares de l'Església, és això el que obrí al vol del seu pen-

sament un camp més vast i més elevat que si s'hagués tancat en els estrets límits de la naturalesa. Heu's aquí perquè el Dant, separat de nosaltres tants de segles, sembla quasi un contemporani nostre, o al menys més pròxim a nosaltres, que tants cantors actuals d'aquella antiguitat que Crist ha eclipsat amb el seu triomf sobre la creu.

En l'Alighieri i en nosaltres hi ha les mateixes aspiracions de pietat, els mateixos sentiments religiosos, els mateixos vells revestint de veritat que ens ha estat baixada del cel per a elevar-nos a tan sublimes altures. La més bella alabança que pot tributar-se-li, és la d'haver estat un poeta cristià, és a dir, d'haver sabut cantar amb divins accents les institucions cristianes, que amb tota la seva ànima contemplava en la seva bellesa i esplendor, i sentia meravellósament, i eren la seva vida. Aquell, que s'atreveixin a refusar-li aquest elogi i sols veuen en la trama religiosa de la Divina «Comèdia» una novel·la d'imaginació, sense fonament de veritat, arrabassen el nostre poeta el seu bell llorer, el fonament dels seus altres títols de glòria.

L'estudi del Dant remei contra el naturalisme de l'educació contemporània.

Per tant, si el Dant deu a la te catòlica una tan gran part de la seva glòria i de la seva grandesa, el seu sol exemple basta, sense parlar dels altres, per a demostrar que, en lloc de tallar les ales l'homenatge de l'esperit, i del cor a Déu, desplega i inflama el geni. D'on molt malament laboren per al progrés dels estudis i de la cultura, aquells que neguen a la religió tota intervenció en la formació de la joventut. Es, en efecte, un fet deplorable: els mètodes oficials d'educació de la joventut estan, d'ordinari, concebuts, com si l'home no hagués de tenir en compte per a res, ni Déu ni a cap de les supremes realitats del món sobrenatural. Allí mateix, on el «poema sagrat» és admès

en les escoles públiques, en els mateixos establiments on el compten entre les obres que són l'objecte d'estudis més profunds, els joves, que un mètode defectuós torna més o menys indiferents a les coses de la fe, no reben casi mai l'aliment vital per a la qual dispensació fou compost. Tant de bo que les festes d'aquest centenari facin que a tot arreu on es conrea l'educació literària de la joventut es tributi al Dant l'honor que mereix, i es presenti als estudiants con un mestre de doctrina cristiana, qui, en compondre el seu poema, es proposà únicament «separar als que viuen en aquesta vida de l'estat de misèria», això és del pecat «per a conduir-los a l'estat de felicitat» el de la divina gràcia (8).

I en quant a vosaltres, amats fills, que teniu la sort de conrear, sota la direcció de l'Església, l'estudi de les lletres i de les belles arts, seguïu, com ja ho feu, voltant d'un culte fervorós aquest poeta, que Nós no dubtem en proclamar el més eloqüent dels panegiristes i dels heralds de la doctrina cristiana. Com més l'estimeu, més profundament la llum de la veritat transfigurarà en les vostres ànimes, i vosaltres romandreu servidors més fidels i esforçats de la nostra fe.

Com a penyora dels divins favors, i en testimoni de la Nostra paternal benevolença. Nós us concedim a tots vosaltres, amats fills de tot cor, la benedicció apostòlica.

Donat a Roma prop de Sant Pere, el 30 d'aril de 1921, en el sèptim any del Nostre Pontificat.

BENET PAPA XV

- (1) De Monarchia, III, 4
- (2) De Monarchia, III, 16
- (3) Convitio, II, 9.
- (4) De Monarchia, III, 3
- (5) Epist. VIII.
- (6) Sant Lleó el Gran: Sermo 4 de Quadrag.
- (8) Epist. X, § 15.

CAL ESMENTAR

—Que mentre aquell que havia aspirat al rectorat de l'esperit català, per a preparar futures falagueries de l'èxit es dol en una festa americanista de que l'Alcalde de la ciutat parli català, nosaltres recordem amb joia les paraules de Sarmiento amb motiu del seu pas per Barcelona—(Viatges volum V, de les obres de F. Sarmiento—Beliu germans editors—Paris). «Així són els catalans. Altra sang, altre llinatge, altre idioma.»

«L'aspecte de la ciutat és absolutament europeu.»

Això fou escrit molt abans del noucentisme. Entre els anys 1846 i 1850.

—Dins aquest mateix ordre de consideracions, la gràcia que ens fa haver-nos enterat de que la senyora Quiroga, actriu argentina havia visitat Barcelona, quan de retorn a la seva terra fa omissió de la nostra ciutat en les converses amb els periodistes que saben tots els trucs de l'èxit.

—Que de la *Revue de Genève*, de la qual esperavem una prudent gosadia juvenil no ha arribat ni al desembrag joïós d'aquella mica de risc que li demanavem acontentant-se d'una estabilitat gairebé acadèmica i d'unes ben peixades bacaines damunt d'un diccionari biogràfic de celebritats oficials del món.

—En el darrer número de la *Revista da Faculdade de Letras da Universidade do Porto*, l'estudi o individualismo a través da literatura.

—En el número 9 de *L'esprit nouveau*, sota el títol *Les yeux qui ne voient pas*, la continuació de l'excel·lent treball d'estètica contemporània signat «Le corbusier-Sauguier».

—*Vibracions*, nova fulla juvenívola de combat espiritual que es publica a Sabadell. Remarcable l'advocació de Joaquim Folguera en el primer número.

—La gràcia que ens fa tenir el cervel d'una revista d'alta intel·lectualitat espanyola com *Indice*, per mitjà de la Llibreria francesa.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. <i>Alexandre Plana</i> : LES IDEES POLITIQUES D'EN VALENTÍ ALMIRALL	2'50	23. <i>E. A. Butti</i> : LLUCIFER. Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3'—
2. <i>Prudenci Bertrana</i> : PROSES BARBARES (Agotada)	3'50	24. <i>Carles Soldevila</i> : PLASENTERIES	3'—
3. <i>J. Pous i Pagès</i> : LA VIDA I LA MORT D'EN JORDI FRAGINALS	4.—	25. <i>Pompeius Gener</i> : LA DONA MEDITERRANIA aplec de llegendes històriques. Volum I ..	4'—
4. <i>Manuel de Montoliu</i> : ESTUDIS DE LITERATURA CATALANA. Pròleg de Miquel S. Oliver	3'50	26. <i>Pompeius Gener</i> : LA DONA MEDITERRANIA, aplec de llegendes històriques. Volum II ..	4'—
5. <i>Ramón Turró</i> : ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum I	3'—	27. <i>Raimond Casellas</i> : ETAPES ESTÉTIQUES. Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4'50
6. <i>Ramón Turró</i> : ORIGENS DEL CONEIXEMENT. Volum II	3'—	28. <i>Raimond Casellas</i> : ETAPES ESTÉTIQUES. Epíleg de XENIUS. Volum II	4'50
7. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3'50	29. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum II	3'50
8. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTORIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Segona sèrie	3'50	30. <i>Carles Riba</i> : HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie II	4'—
9. <i>Apeles Mestres</i> : LLIBRE D'OR. Cent cançons populars de diferents països	4'—	31. <i>A. Rovira i Virgili</i> : LES VALORS IDEALS DE LA GUERRA	4'—
10. <i>F. Pi i Margall</i> : LA QÜESTIÓ DE CATALUNYA. (Escrits i discursos). Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall ..	2'50	32. <i>Lluís Via</i> : CULLITA. Poesies	3'50
11. <i>Cebrià Montoliu</i> : WALT WHITMAN. L'home i sa tasca	3'50	33. <i>Miquel S. Oliver</i> : CATALUNYA EN TEMPS DE LA REVOLUCIÓ FRANCESA. Primera sèrie	4'50
12. <i>Ignasi Ribera i Rovira</i> : CONTISTES PORTUGUESOS. Traducció catalana	3'50	34. <i>Plàcid Vidal</i> : INFINIT. Volum I	3'50
13. <i>Alexandre Plana</i> : ANTOLOGIA DE POETES CATALANS MODERNS	4'—	35. <i>Plàcid Vidal</i> : INFINIT. Volum II	3'50
14. <i>A. Rovira i Virgili</i> : LA NACIONALITZACIÓ DE CATALUNYA	2'—	36. <i>Ferran Agulló i Vidal</i> : MARINES	4'—
15. <i>A. Rovira i Virgili</i> : HISTÒRIA DELS MOVIMENTS NACIONALISTES. Tercera i última sèrie	3'50	37. <i>Joan Pons i Massaveu</i> : COM ANAVEM DIENT... ..	4'—
16. <i>Alfons Maseras</i> : CONTISTES Francesos. Trad. catalana	3'50	38. <i>A. Rovira i Virgili</i> : NACIONALISME I FEDERALISME	4'—
17. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum I	2'50	39. <i>Ferran Agulló i Vidal</i> : DE TOTS TEMPS. Poesies ..	4'—
18. <i>J. M. Lòpez-Picó</i> : POESIES	3'50	40. <i>Alfons Maseras</i> : CONTES A L'ATZAR	4'—
19. <i>Carles Riba</i> : HISTORIES EXTRAORDINARIES D'EDGAR A. POE. Sèrie I	3'50	41. <i>Joaquim Riera i Bertran</i> : FAULES VELLES... ..	4'—
20. <i>A. Rovira i Virgili</i> : DEBATS SOBRE EL CATALANISME	3'—	42. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum III	4'—
21. <i>Prudenci Bertrana</i> : LA LLOCA DE LA VIUDA i altres narracions	3'50	43. <i>Manuel Marinello</i> : CONTES DE REIS I DE PRINCES	4'—
22. <i>Alexandre Plana</i> : SOL EN EL LLINDAR. Poesies ..	3'50	44. <i>J. M. Lòpez-Picó</i> : POESIES (1915-1919)	4'—
		45. <i>Captain Morley</i> : LA GUERRA DE LES NACIONS. Volum IV	4'—
		46. <i>Alfons Maseras</i> : INTERPRETACIONS I MOTIUS. ..	4'—
		47. <i>Pau Griera i Cruz</i> : DESFERRES. Novel·les ..	4'—
		48. <i>Francesc Puig i Alfonso</i> : CURIOSITATS BARCELONINES. Volum I	4'—
		49. <i>Francesc Puig i Alfonso</i> : CURIOSITATS BARCELONINES. Volum II	4'—
		50. <i>L. Nicolau d'Oliver</i> : COMENTARIS. (1915-1917) ..	4'—
		51. <i>Josep Massó Ventós</i> : TOTES LES CORDES	4'—

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plassa Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

Taller de Joieria

DE

JAUME MERCADÉ

CLARÍS, 26, 2.^{ON}

Telèfon 1373 A

J. HORTA

IMPRESSOR

Girona, 11

BARCELONA

Llibreria Nacional Catalana

GALERIES LAIETANES

GRAN VIA, 613

Telèfon A 4902

Xavier Nogués

LA CATALUNYA PINTORESCA. — Cinc fascicles de deu gravats cada un amb text de Francesc Pujols i pròleg de Joan Sacs.—Preu: 10 pessetes.

ABECEDARI CATALÀ PER A NENS. — Totes les lletres del nostre alfabet, amb llurs corresponents minúscules, bellament decorades i precedides d'unes paraules d'En Pompeu Fabra, de l'Institut d'Estudis Catalans.—Preu: 3 pessetes.

J.-M. Junoy

POEMES I CAL·LIGRAMES. — Primer recull de deu poemes del fundador de «Trossos», amb una carta-prefaci de Guillaume Apollinaire. Preu: 5 pessetes.

J. Torres-Garcia

LA REGENERACIÓ DE SI MATEIX. Notabilíssima conferència sobre moral social i estètica de l'autor de «El Descubrimiento de sí mismo.—Preu: 0'50 pessetes.

J.-M. Lòpez-Picó

SEPTENARI DE MAIG.—Set quartets musicades per a cant i piano, per Antoni Marquès; portada en colors decorada a mà i dibuixos de J. Marquès-Puig.—Un volum sobre paper de fil, tiratge únic i limitat de 50 exemplar, numerats i signats per l'autor.—Preu: 25 pessetes.

Josep M.ª de Sucre

JOAN MARAGALL. — Classicisme i romanticisme. Els ulls de Novalis. Del Poeta i la seva glòria. Primer vistè, després Goethe.—Primer volum-sèrie bellament editat.—Preu: 2 pessetes.

Joan Malagarriga

AL VENT DE LA CIUTAT.—Poemes 1913-1920, segon volum-sèrie.—Preu: 3 pessetes.

J. Salvat-Papasseit

L'IRRADIADOR DEL PORT I LES GAVINES. — Poemes d'avanguardia catalana.—Preu: 3'30 pessetes.